

Utdrag Emmaboda

Verktyslåda för bättre mobilitet på mindre orter – Utvecklingsprojekt med fem stationssamhällen i Småland

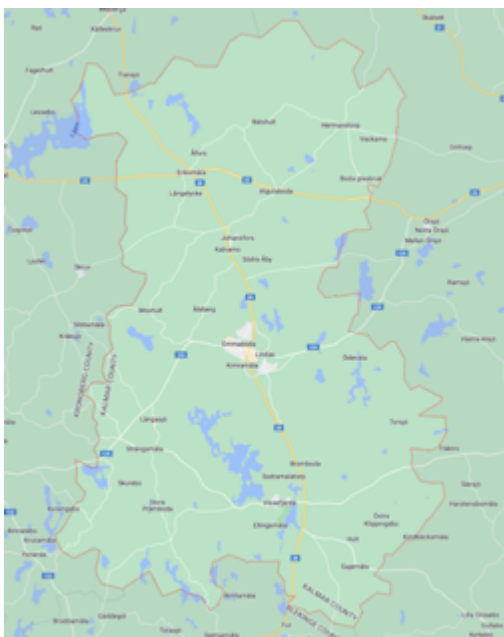
Mahdere DW Amanuel, Hans Arby, Maria Schnurr

RISE Rapport :

Emmaboda

Om orten

Emmaboda är huvudort i Emmaboda kommun där 5 000 av kommunens drygt 9 000 invånare bor. Det har skett en viss ökning av antalet invånare de senaste 5 åren. Det är en landsbygdskommun med flera serviceorter: Lindås, Långasjö, Vissefjärda, Broakulla, Åfors, Eriksmåla och Boda glasbruk.

Emmaboda är strategiskt placerad med pendlingsavstånd (exakt 57 km) och direkta tågförbindelse med relativt god turtäthet till tre residensstäder: Växjö, Kalmar och Karlskrona. Tack vare Öresundstågen har man också direktförbindelse till Malmö och Köpenhamn, en relation som är minst lika viktig som till Stockholm. Kommunen har ett nära samarbete med Lessebo, som dock ligger i Region Kronoberg.

Emmaboda har ett bra serviceutbud med två större livsmedelsaffärer, vårdcentral, systembolag, post, bad- och idrottsanläggning och skolor upp till och med gymnasium. Stationen ägas av ett privat fastighetsbolag, medan kommunen äger hotellet som ligger i direkt anslutning.

De största arbetsgivarna i Emmaboda är, vid sidan av kommunen själv, Xylem Water Solution med 1 200 anställda strax utanför Emmaboda (Lindås), Södra (i Långasjö) och AMB (i Broakulla). I Boda finns Glass factory med utbildning, co-working och utställning. Totalt finns det 4 500 arbetstillfällen i kommunen.

Identifierade mobilitetsbehov och problem

Emmaboda har en större in- än utpendling, framför allt via tåg och av personer som arbetar inom kommunal service. Det finns ett hundratal gymnasieungdomar varav många reser över länsgränserna för att gå i skolor i andra kommuner, framför allt i Växjö.

Kollektivtrafikförbindelserna med större städer och längs järnvägen är som tidigare nämnts goda, men inom Emmaboda tätort såväl som kommunens övriga orter är det sämre. Samtidigt förväntar sig många nya invånare att det ska finnas bra cykel och kollektivtrafikmöjligheter. Stationen ligger relativt isolerad, det är inte naturligt att gå eller cykla dit och det saknas bussförbindelse, "first/lastmile" inom själva Emmaboda, med undantag för buss till Xylem/Lindås. Till och mellan övriga orter går det i huvudsak endast skolbussar, vilket gjort att vissa företag själva kör anställda som saknat körkort. Det saknas även cykelvägar till övriga orter.

Hur ser det då ut med övrigt utbud av mobilitetstjänster? Det saknas taxi och Hertz biluthyrning försvann då Volvohandlaren lade ner, men Toyotahandlaren (Niklassons

biltjänst) hyr ut bilar och i Vissefjärda (Fransson Service) går det att hyra minibussar. Kommunen har en intern bilpool – samt fler bilar inom hemtjänst och tekniska förvaltningen – som i princip skulle kunna öppnas för invånare på kvällen och helger. Det finns ett kontorshotell i Emmaboda och ett co-working i Glass Factory. På några besöksmål finns det hyrcyklar. Ett tidigare försök med samåkning i Långasjö lyckades inte skapa någon samåkning.

Bild 1: Intryck från Emmaboda tätort

Målgrupper och föreslagna åtgärder

Målgrupper

Lösningssworkshopen hösten 2023 genomfördes över Teams med kommunens skolchef, VD för en större arbetsgivare utanför Emmaboda tätort (AMB), verksamhetsutvecklare för socialförvaltningen och verksamhetschefen för Hälsocentralen i Emmaboda. Det påverkade vilka målgrupper som valdes för fördjupning, men även om några målgrupper och deras behov som identifierades i andra projektkommuner inte fanns med denna workshop, är de som valdes ut mycket relevanta för Emmaboda.

Målgruppen Arbetspendlare kunde delas upp i, vad gäller behov, något överlappande undergrupper. Gemensamt är problem som gäller kompetensförsörjning och möjligheten att ta ett jobb.

- a) De som reser från Emmaboda (eller annan) ort till arbetsplats, med skifttider, på annan ort (Broakulla) där det saknas kollektivtrafik och säkra cykelförbindelser
- b) Arbetspendlare från Emmaboda, inklusive studenter/praktikanter från andra kommuner, till skolor i andra orter i Emmaboda kommun, varav fler kan sakna bil.

- c) Inpendlare från andra kommuner till Emmaboda (till Hälsocentralen och boenden och hemtjänst), men även från Emmaboda till boenden på andra orter i kommunen med arbetstider fördelade över hela dygnet.

Målgruppen Äldre boende utanför Emmaboda utan körkort och/eller tillgång till bil (vilket även kan gälla andra målgrupper) kunde delas upp utifrån behov och situation:

- a) Patienter som ska ta sig till Hälsocentralen som kan ha svårt att ta sig i tid till besök och/eller får vänta länge.
- b) De som har svårt att ta sig olika typer av aktiviteter och funktioner som finns i Emmaboda tätort och riskerar att bli isolerade

Rekommenderade åtgärder

En del av de lösningar som identifierades kan förbättra tillgängligheten för flera målgrupper och behov, antingen direkt eller på sikt, medan andra är mer specifika. Den första typen har fördelen att effekten blir större och att kostnaden per resa/person blir lägre, men att genomförandet kan bli mer komplext.

Topplista

- **Koordinera tidsbokning hos Hälsocentralen med bokning av sjukresor** för att minska väntetider för äldre och förseningar till bokade tider. Troligtvis enkelt och inte kostsamt, även om det tar lite längre tid för administratör på HC. Enklast om denna kan få direkt access till sjukresebokningen för att optimera bägge bokningar. (60 poäng – lågt hängande frukt)
- **Organiserad samåkning för (framför allt) äldre.** Exempel på ett volontärbaserat koncept är mobitwin i Belgien med 4 000 förare och 60 000 användare (<https://www.mobitwin.be/nl/#>). Kommunen behöver stötta med plattform (exempelvis Freelway), men "ägare" borde vara en organisation som PRO eller kyrkan. Eftersom många kommer att ringa för att boka, behöver någon existerande kundtjänst (färdtjänst eller kommunalt kundcenter) involveras. (40 poäng – stor effekt, relativt låg kostnad, men mer komplext genomförande)
- **Samåkning för skjutsning av barn till aktiviteter.** Framför allt gäller det yngre barn som bor utanför tätorten och som behöver skjutsats till träningar eller andra aktiviteter. Precis som samåkning för äldre kan kommunen stå för (samma) plattform, men lägga "ägandeskapet" på föreningarna. (32 poäng – mindre effekt då "det funkar idag", men låg kostnad och lättare genomförande)
- **Stöd och incitament för samåkning till arbetsplatser utanför huvudorten.** Största nyttan gäller praktikanter och vikarier – till skolor, boenden och företag – och andra som inte har tillgång bil eller körkort. Här kan arbetsgivarna gå samma om en plattform, marknadsföring och idéer om incitament. Det är ett problem som behöver lösas för arbetsplatserna och det finns förare, men vid sidan av praktikanter vet vi att det är svårt att få pendlare att samåka. (32 poäng, samma resonemang som för skjutsning av barn)
- **Anropsstyrd trafik/flexlinjer mellan Emmaboda och övriga tätorter, dygnet om.** Det är den åtgärd som skulle få störst effekt men också en relativt kostsam åtgärd som även involverar regionen/länstrafiken. Däremot finns det en möjlighet att testa i mindre skala för att validera efterfråga och nytta, exempelvis

till en eller ett par orter och i samarbete med Arbetsmarknadscentrum och arbetsutbildningen, vilket skulle begränsa kostnaden till hyra av ett par minibussar. (30 poäng – Stor effekt, men hög kostnad)

- **Övriga:** Se tabellen nedan för samtliga värderade lösningar för Emmaboda.

Åtgärd/lösning	Effekt 1 – låg 5 – hög	Kostnader 1 – höga (dyrt) 5 – låga (prisvärd)	Genomför- barhet 1 – svårt 5 – enkelt	Pro- dukt	Användare (P = pendlare, B = besökare, V = vardagsmobili- tet)
Synka tidsbokning med sjukresebokning	4	4	4	64	V
Organiserad samåkning, ffa för äldre (PRO, kyrkan)	5	4	2	40	V
Samåkning för skjutsning av barn till aktiviteter mm	2	4	4	32	V
Skapa incitament och stöd för samåkning till arbete (inkl praktikanter)	2	4	4	32	P
Anropsstyrda/minibussar flexlinjer mellan E och övriga tätorter, även skifttider. (Arbetsmarknadscentrum för test?)	5	2	3	30	P
Bättre närtrafik / Färdtjänst ffa för äldre	5	2	3	30	V
Upplysta cykelvägar till exvis Broakulla	3	1	2	6	P
Tågstopp Skruv	3	2	1	6	P
Bussförbindelser över länsgränser	3	2	1	6	P